

УДК 374.013+378.013+155+158.7

Геннадій Бондаренко

ORCID iD [0000-0001-5978-5138](https://orcid.org/0000-0001-5978-5138)

кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри початкової освіти
Київський університет імені Бориса Грінченка
вул.Бульварно-Кудрявська,18/2, 04053, Київ, Україна
h.bondarenko@kubg.edu.ua

Наталія Кипиченко

ORCID iD [0000-0002-0747-6357](https://orcid.org/0000-0002-0747-6357)

кандидат педагогічних наук
старший викладач кафедри початкової освіти
Київський університет імені Бориса Грінченка
вул.Бульварно-Кудрявська,18/2, 04053, Київ, Україна
n.kypychenko@kubg.edu.ua

НОВА СТРАТЕГІЯ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРА СИСТЕМ ЯКОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

У статті здійснено спробу розкрити зміст поняття «освітня стратегія», феномен «нова стратегія підготовки менеджера систем якості в початковій освіті», схарактеризувати зміст освітньо-професійної програми спеціальності 01300.01 «Початкова освіта» (освітня кваліфікація: магістр початкової освіти; професійна кваліфікація: менеджер систем якості в початковій освіті), яка розроблена робочою групою Київського університету імені Бориса Грінченка. Зокрема, в статті акцентується увага на цілі, змісті, формах, методах, педагогічних технологіях та інноваційних засобах підготовки фахівця, що ґрунтуються на дослідницькому, практико-орієнтованому та компетентнісному підходах.

Ключові слова: менеджер систем якості; нова стратегія; освітньо-професійна програма; підготовка; початкова освіта.

©Бондаренко Г., Кипиченко Н., 2019

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2019.1-2.7282>

Вступ. Українська вища школа нині перебуває у стані пошуку і змін, спричинених впровадженням нової стратегії освіти, реалізація якої можлива лише за умови введення осмислених інновацій. Це, безперечно, викликано також зростанням вимог до якості вищої освіти. Водночас сучасний етап її розвитку характеризує «необхідність подолання ментальних стереотипів співробітників, заміни застарілої управлінської та організаційної ієрархії, регресивної системи фінансування на гнучкий інституційний, науковий та освітній сервіс та стимулювальну фінансову систему, що має забезпечувати подолання розриву між запитами суспільства і можливостями університетів, відповідати на зростаючі вимоги особистості, роботодавця, суспільства, держави та світового ринку праці» (В.О. Огнев'юк, 2018, с.1-2). Надання права ЗВО приймати стратегічні управлінські рішення щодо організації освітнього процесу передбачає збільшення відповідальності його учасників за результати якості освіти. Разом із цим, вивчення існуючої системи управління у вітчизняній вищій освіті засвідчує, що авторитаризм у прийнятті управлінських рішень щодо розроблення та реалізації освітньо-професійних програм продовжує домінувати. Вважаємо, що першопричинами зазначеного є інертне ставлення розробників освітніх програм до вимог часу, небажання бути у тренді інновацій, низький рівень готовності до професійної діяльності в умовах реальної автономії ЗВО. Відтак, припускаємо, що для того, щоб змінити ситуацію науково-педагогічним працівникам передусім необхідно трансформувати себе та зняти статус-кво, зрозуміти, що вища освіта повинна першочергово мати випереджувальний характер.

Мета цієї статті: схарактеризувати феномен «менеджер систем якості в початковій освіті»; розкрити особливості професійної підготовки менеджера систем якості в початковій освіті у змісті освітньо-професійної програми спеціальності 013.00.01 «Початкова освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти, що розроблена робочою групою Київського університету імені Бориса Грінченка.

Виклад основного матеріалу. Відповідно порядку денного чергового засідання ректорату (12.12.2016 р.), на якому В. О. Огнев'юк виніс на обговорення

питання про вироблення нової освітньої стратегії Університету, керівникам структурних підрозділів було доручено вироблення стратегії та її наповнення необхідним змістом з урахуванням специфіки фахової підготовки «з метою забезпечення високої конкурентоспроможності випускників університету шляхом підвищення якості їхньої підготовки на основі компетентнісного підходу, навчання заснованого на практичній діяльності та дослідженнях. Передбачається зменшення часу на традиційні лекції та теоретичні семінари, здійснення рішучого переходу до інтерактивних технологій з широким використанням новітнього обладнання, посилення практичної підготовки, практико-орієнтованих досліджень, впровадження ефективного моніторингу оцінки знань» (Київський університет імені Бориса Грінченка: [сайт] URL: <http://kubg.edu.ua/prouniversitet/vizytivka/rektorat/zasidannia-rektoratu/4443-rektorat-initsiiue-novu-osvitniu-stratehiiu-universytetu.html>).

Як показали наші дослідження, освітню стратегію (стратегія розвитку освіти) розглядають, як концепцію, що закладена в основу освітньої політики; визначає основні напрями та принципи розвитку системи освіти як цілісного соціального інституту; формується виходячи з домінуючих у суспільстві соціальних і культурних цінностей, уявлень про цілі соціально-економічного, науково-технічного, культурного розвитку і розуміння ролі освіти в їхніх досягненнях» (Законодавство України: [сайт] URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/19219?lang=uk>). На підставі зазначеного вище, під «новою стратегією підготовки менеджера систем якості в початковій освіті» ми розуміємо комплекс якісно нових цілей, завдань, змісту, форм, методів, педагогічних технологій та інноваційних засобів підготовки фахівця, що ґрунтуються на дослідницькому, практико-орієнтованому та компетентнісному підходах і сприяють успішному виконанню професійних функцій.

Відповідно до статті 41 «Система забезпечення якості освіти» п'ятого розділу Закону України «Про освіту» (Законодавство України: [сайт] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>) феноменом «менеджер систем якості в початковій освіті» ми розглядаємо як професійно підготовленого фахівця за другим

(магістерським) рівнем вищої освіти, який здатний: по-перше, розробляти, планомірно впроваджувати, підтримувати функціонування і удосконалювати системи і механізми внутрішнього аудиту забезпечення якості початкової освіти (академічна доброчесність, моніторинг оцінювання здобувачів освіти й педагогічних працівників, ресурсів організації освітнього процесу, інформаційних систем управління початковою школою як структурною одиницею тощо), що відповідають державним вимогам та документам закладу загальної середньої освіти; по-друге, брати участь в аудиторських комісіях під час здійснення зовнішнього аудиту (стандартизація, ліцензування освітньої діяльності, акредитація освітніх програм, атестація/сертифікація педагогічних працівників, моніторинг якості початкової освіти тощо). Безумовно, запропоноване обґрунтування феномену «менеджер систем якості в початковій освіті» не претендує на вичерпність і визнання як остаточного. Воно потребує подальшого наукового аналізу і буде доповнюватися або змінюватися, розширюватися чи конкретизуватися.

Зважаючи на запити суспільства розроблена нами «Освітньо-професійна програма (далі – ОПП) спеціальності 013.00.01 «Початкова освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти (освітня кваліфікація: магістр із початкової освіти; професійна кваліфікація: менеджера систем якості в початковій освіті) має на меті підготувати висококваліфікованого педагогічного працівника, який здатний розв'язувати складні задачі та освітні проблеми, що передбачають ефективну управлінську діяльність в умовах реальної автономії закладу загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), проведення досліджень, здійснення інновацій, створення і впровадження нових змісту освіти, методик (технологій) навчання в ЗЗСО, поширення кращої педагогічної практики, внутрішній аудит, моніторингову діяльність якості в початковій освіті, самоосвіту й самовдосконалення та прийняття невизначеності умов і вимог.

Загальні чинники успішної реалізації ОПП полягають у тому, що освітній процес має бути побудований на дослідницькому, практико-орієнтованому та компетентнісному підходах; передбачати формування універсальних (soft skills) та

фахових компетентностей, менеджерських навичок для ефективної діяльності в умовах реальної автономії закладів освіти; розвиток умінь створення й розвитку інформаційної інфраструктури початкової школи, організації освітнього процесу в початковій школі в умовах інклюзивного навчання тощо.

Серед фахових компетентностей, які мають бути сформовані у менеджера систем якості в початковій освіті, ми виділяємо такі: здатність здійснювати прогностичні, планувально-організаційні функції в управлінні початковою школою; здатність здійснювати правове регулювання та управління адміністративною діяльністю в початковій освіті; здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності в початковій школі; здатність організовувати освітній процес у початковій школі з використанням сучасних, науково обґрунтованих, традиційних та інноваційних засобів, методів, прийомів, технологій; здатність здійснювати внутрішній аудит, моніторингову діяльність в управлінні початковою школою; здатність до співпраці з різними категоріями фахівців, ефективної взаємодії з працівниками ЗЗСО, органами управління і самоврядування; здатність до взаємодії з батьківською спільнотою, налагодження соціально-педагогічного патронажу, пропагування педагогічних знань серед широких верств населення; здатність до здійснення контролю за діяльністю початкової школи, проведення атестації, сертифікації учителів.

ОПП складається з 7 навчальних дисциплін, 3 з яких є макромодулями та виробничої (організаційна/управлінська) й переддипломної практики. Перш ніж перейти до розгляду структури ОПП зазначимо, що під макромодулем розуміємо «укрупнену навчальну одиницю, яка має модульну структуру та спрямована на вивчення логічно завершеного навчального матеріалу» (В.О.Огнев'юк, С.О.Сисоева, 2015, с.62). Вивченню макромодулів передуює опанування майбутніми фахівцями таких навчальних дисциплін, як: «Професійне спілкування іноземною мовою» (4 кредити), «Освітнологія» (4 кредити), «Технології досліджень в освітній галузі» (4 кредити), «Сучасні моделі початкової освіти» (4 кредити). Структуру

макромодулів ОПП «Менеджер систем якості в початковій освіті» подаємо в таблиці 1.

Таблиця 1.

**Структура макромодулів ОПП
«Менеджер систем якості в початковій освіті»**

№	Назва макромодулю	Назва змістових модулів	Кількість кредитів
1	Освітній менеджмент в початковій школі	✓ Управління освітнім процесом	4
		✓ Моніторинг якості освіти: діагностика, проектування	4
		✓ Організація інклюзивної освіти	3
2	Організація та управління в початковій школі	✓ Охорона праці в галузі	1
		✓ Правові аспекти управління	2
		✓ Розвиток персоналу	2
3	Педагогічне партнерство з різними соціальними інституціями	✓ Взаємодія з батьківською спільнотою та педагогічний патронаж	2
		✓ Зв'язки з громадськістю	2
		✓ Комунікація в управлінській діяльності	2

Кожен макромодуль спрямований на розвиток нових компетентностей магістранта на основі сучасних знань, забезпечуючи цілісність теоретичної та практичної підготовки фахівця. Так, макромодуль «Освітній менеджмент в початковій школі» розкривається через такі змістові модулі, як: «Управління освітнім процесом», «Моніторинг якості освіти: діагностика, проектування», «Організація інклюзивної освіти». Змістовий модуль «Управління освітнім процесом» спрямований на опрацювання сучасних підходів до управління освітнім процесом у новій українській школі; розвиток умінь прогнозування, планування, організації та контролю освітнього процесу початкової школи, здатності реалізовувати освітні реформи, а «Моніторинг якості освіти: діагностика, проектування» формує знання про сучасні підходи до здійснення моніторингової діяльності в управлінні початковою школою; розвиває уміння проведення моніторингових досліджень у НУШ. «Організація інклюзивної освіти» передбачає

засвоєння магістрантами теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційних засад інклюзивної освіти в початковій школі, зокрема: особливостей навчання й виховання дітей з особливими освітніми потребами; організації педагогічного процесу в початковій школі в умовах інклюзивного навчання; технологій налагодження педагогічної співпраці з батьками учнів із особливими освітніми потребами, шкільним психологом, соціальним педагогом, медичним працівником та ін.

Макромодуль «Організація та управління в початковій школі» складається із змістових модулів «Охорона праці в галузі», «Правові аспекти управління», «Розвиток персоналу». Так «Охорона праці в галузі» передбачає формування у майбутніх фахівців компетентностей щодо забезпечення ефективного управління охороною праці урахуванням досягнень вітчизняного та європейського досвіду, а також усвідомлення нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці в освітньому процесі початкової школи. Змістовий модуль «Правові аспекти управління» забезпечує поглиблену теоретичну підготовку магістранта щодо розуміння особливостей і специфіки здійснення правового регулювання та управління адміністративною діяльністю в початковій освіті. «Розвиток персоналу» – формування комплексу знань та умінь у майбутніх фахівців щодо прогнозування та реалізації кадрової політики в початковій освіті НУШ, раціонального відбору працівників для виконання професійних функцій та розвиток дієвого трудового колективу, оцінювання ефективності розвитку педагогічних працівників тощо.

Макромодуль «Педагогічне партнерство з різними соціальними інституціями» включає змістові модулі «Взаємодія з батьківською спільнотою та педагогічний патронаж», «Зв'язки з громадськістю», «Комунікація в управлінській діяльності». Змістовий модуль «Взаємодія з батьківською спільнотою та педагогічний патронаж» формує здатність до взаємодії з батьківською спільнотою, налагодження соціально-педагогічного патронажу, пропагування педагогічних знань серед широких верств населення. «Зв'язки з громадськістю» – орієнтований на опрацювання сутності

систем зв'язків із громадськістю, вплив її елементів в сучасних умовах функціонування ЗЗСО, оволодіння знань і вмінь, застосування найбільш ефективних форм і методів організації та здійснення публік рилейшнз. «Комунікація в управлінській діяльності» передбачає розгляд сучасного та перспективного стану розвитку комунікацій в системі управління ЗЗСО, зокрема в початковій освіті, розвиток мовленнєво-риторичних умінь майбутнього менеджера систем якості в початковій освіті, який усвідомлено володіє засобами педагогічної комунікації з різними соціальними інституціями, а також професійним спілкуванням з членами педагогічного співтовариства, громадськістю та репрезентує професійні цінності у публічному мовленні.

Як бачимо запропоновані макромодулі та змістові модулі логічно поєднані між собою, а змістове наповнення робочих навчальних програм розробники намагалися структурувати таким чином, щоб теоретичні знання стали основою для набуття менеджерами систем якості в початковій освіті загальних і фахових компетентностей та реалізовувалися на основі міждисциплінарного підходу в освітньому процесі, зокрема: інтеграції в межах навчальних дисциплін, інтеграції на рівні змісту освіти.

Реалізація ОПП передбачає застосування сучасних форм, методів і засобів навчання, зокрема: лекцій (проблемна, брейнстормін, інтерактивна, брифінг), семінарських, практичних занять, тренінгів, майстер-класів, самостійної роботи, консультацій, електронного (дистанційного) навчання, індивідуальних занять, групової проектною робота тощо, а також інноваційних технологій (1 учень – 1 комп'ютер, case-study, blended learning, flipped classroom, CLIL, distance learning, cooperative learning, mobile learning). Крім того, в робочих навчальних програмах визначено проведення практичних на базах кращих за рейтингом ЗЗСО м. Києва, шкіл нового типу, (Академія Сучасної Освіти А+, Новопечерська школа) та бінарних із учителями-практиками (ділове партнерство).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, успішна реалізація мети освітньо-професійної програми спеціальності 01300.01 «Початкова

освіта» (освітня кваліфікація: магістр початкової освіти; професійна кваліфікація: менеджер систем якості в початковій освіті) залежить не лише від обсягу компетентностей, які набув студент, а й значним чином від його активної участі у цьому процесі. Відтак, основна відповідальність покладається на викладачів, які мають переформатувати першочергово себе та освітній процес загалом.

Подальші перспективи наукових досліджень вбачаємо у розробленні діагностичного інструментарію для визначення готовності менеджерів систем якості в початковій освіті до професійної діяльності, а також у визначенні вимог до проходження педагогічної інтернатури.

Література

Закон України «Про освіту». Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 26.12.2018)

Огнев'юк В. О. Український університет у добу експонентного розвитку. *Освітнологічний дискурс*. 2018. № 1–2 (20–21). С. 1–25.

Ректорат ініціює нову освітню стратегію Університету. *Київський університет імені Бориса Грінченка. Офіційний сайт*. URL: <http://kubg.edu.ua/prouniversitet/vizytivka/rektorat/zasidannia-rektoratu/4443-rektorat-initsiiuie-novu-osvitniu-stratehiiu-universytetu.html> (дата звернення: 26.12.2018).

Сисоєва С. О., Огнев'юк В. О. Підготовка експертів у галузі освіти в Україні. *Освітнологія: українсько-польський щорічник*. 2016. № 4. С. 56–64.

Термін «Освітня стратегія (стратегія розвитку освіти)». *Законодавство України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/19219?lang=uk> (дата звернення: 26.12.2018).

References

Zakon Ukrayiny «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On education»] (2017). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (ukr).

Ogneviuk, V. O. (2018). *Ukrayinskyj universytet u dobu eksponentnogo rozvytku [Ukrainian University in the day of exponential development]*. *Osvitologichnyj dyskurs*, № 1–2 (20–21), 1–25 (ukr).

Rektorat iniciyuye novu osvitnyu strategiyyu Universytetu [The administration initiates a new educational strategy of the University]. *Kiev Boris Grinchenko University. Official site*. Retrieved from <http://kubg.edu.ua/prouniversitet/vizytivka/rektorat/zasidannia-rektoratu/4443-rektorat-initsiiuie-novu-osvitniu-stratehiiu-universytetu.html> (ukr).

Ohneviuk, V. O., & Sysoieva, S. O. (2016). *Pidgotovka ekspertiv u galuzi osvity v Ukrayini [Training of experts in the field of education in Ukraine]*. *Osvitohiia: ukrayinsko-polskyj shhorichnyk*, 4, 54–62 (ukr)

Termin «Osvitnya strategiya (strategiya rozvytku osvity)». [The term «Educational strategy (education development strategy)»]. *Zakonodavstvo Ukrainy*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/19219?lang=uk> (ukr).

НОВАЯ СТРАТЕГИЯ ПОДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРА СИСТЕМ КАЧЕСТВА В НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Кипиченко Наталья, кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры начального образования Киевский университет имени Бориса Гринченко
ул.Бульварно-Кудрявська,18/2, 04053, Киев, Украина
n.kypychenko@kubg.edu.ua

Бондаренко Геннадий, кандидат педагогических наук заведующий кафедры начального образования Киевский университет имени Бориса Гринченко
ул.Бульварно-Кудрявська,18/2, 04053, Киев, Украина
h.bondarenko@kubg.edu.ua

В статье раскрыто содержание понятий «образовательная стратегия», «новая стратегия подготовки менеджера систем качества в начальном образовании», охарактеризовано содержание образовательно-профессиональной программы специальности 01300.01 «Начальное образование» (образовательная квалификация: магистр начального образования; профессиональная квалификация: менеджер систем качества в начальном образовании), которая разработана рабочей группой Киевского университета имени Бориса Гринченко. В частности, в статье акцентируется внимание на цели, содержании, формах, методах, педагогических технологиях и инновационных средствах подготовки специалиста, основанные на исследовательском, практико-ориентированному и компетентностному подходам.

Ключевые слова: менеджер систем качества; начальное образование; новая стратеги; образовательно-профессиональная программа; подготовка.

THE NEW TRAINING STRATEGY OF MANAGER FOR QUALITY SYSTEMS OF PRIMARY EDUCATION

Kipichenko Natalia, candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Elementary Education, Kiev Boris Grinchenko University Bulyvarno-Kudryavsky Str., 18/2, 04053, Kyiv, Ukraine n.kypychenko@kubg.edu.ua

Bondarenko Hennadiy, candidate of Pedagogical Sciences, Head of Department of Elementary Education, Kiev Boris Grinchenko University Bulyvarno-Kudryavsky Str., 18/2, 04053, Kyiv, Ukraine
h.bondarenko@kubg.edu.ua

The article describes the concept of "educational strategy", which the authors understand as a complex of qualitatively new goals, tasks, content, forms, methods,

pedagogical technologies and innovative means of training a specialist, based on research, practice-oriented and competent approaches and contribute to the successful implementation of professional functions.

"Manager for Quality Systems of Primary Education" is interpreted as a professionally trained specialist for a second (master) higher education level that is capable of: firstly, developing, systematically implementing, maintaining the functioning and improving the systems and mechanisms of internal audit of quality assurance of primary education that are responsible state requirements and documents of the institution of general secondary education; and secondly, to participate in the audit commissions during the external audit.

The content of the educational-professional program of the specialty 01300.01 «Primary education» (educational qualification: master of primary education, professional qualification: quality system manager in primary education), which was developed by the working group of the Kyiv Borys Grinchenko University is characterized.

The article proves that the general factors of the successful implementation of the program are: the educational process should be built on research, practice-oriented and competent approaches; to provide formation of universal (soft skills) and professional competences, managerial skills for effective activity in the conditions of real autonomy of educational institutions; development of the skills of creation and development of information infrastructure of primary school, organization of educational process in primary school in conditions of inclusive education.

Implementation of OPP involves the use of modern forms, methods and means of training, including: lectures (problem, brainstorming, interactive, briefing), seminars, practical classes, trainings, master classes, independent work, consultations, electronic (distance) training, individual classes, group design work, etc., as well as innovative technologies (1 pupil – 1 computer, case-study, blended learning, flipped classroom, CLIL, distance learning, cooperative learning, mobile learning).

Key words: *educational-professional program; new strategy; training; manager for quality systems; primary education.*

Стаття надійшла до редакції 01.01.2019

Прийнято до друку 28.02.2019